

KALEVI AHO

**SYMPHONY NO.15
DOUBLE BASS CONCERTO
MINEA**

AHO, KALEVI (b. 1949)

1 MINEA (Concertante Music for Orchestra) (2008) 18'59

CONCERTO FOR DOUBLE BASS AND ORCHESTRA (2005) 28'14

2 I. *Moderato, Passionato* 5'21

3 II. Cadenza I (*Pizzicato*) 3'17

4 III. *Presto – Tranquillo – Presto* 8'23

5 IV. *Misterioso* (Cadenza II) 4'39

6 V. *Andante – Allegro ritmico* 6'33

EERO MUNTER *double bass*

SYMPHONY NO. 15 (2009–10) 30'08

7 I. *Nebbia* 9'07

8 II. *Musica bizzarra* 6'31

9 III. *Interludio* 4'37

10 IV. *Musica strana* 9'48

TT: 78'19

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA (SINFONIA LAHTI)

OSMO VÄNSKÄ *conductor* [Minea]

JAAKKO KUUSISTO *conductor* [Double Bass Concerto]

DIMA SLOBODENIOUK *conductor* [Symphony No. 15]

Music publisher: Fennica Gehrman Oy

Kalevi Aho

Kalevi Aho was born in 1949. He commenced violin studies at the age of ten, and his first compositions date from this time. Aho studied the violin and composition (under Einojuhani Rautavaara) at the Sibelius Academy in Helsinki and continued his studies in Berlin as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Appointed as the Lahti Symphony Orchestra's composer-in-residence in 1992 and as its honorary composer in 2011, Aho has been a freelance composer since the autumn of 1993.

Aho's extensive œuvre includes (2013) five operas, fifteen symphonies, twenty concertos, other orchestral and vocal works as well as chamber music, and arrangements and orchestrations of works by other composers. He is an assiduous writer on music and has occupied a number of important positions in Finnish cultural life.

Minea (2008)

The idea for *Minea* originated in Minnesota in January 2005, when Osmo Vänskä suggested that the Minnesota Orchestra should commission me to write a virtuosic piece, 15–20 minutes in duration, that could be used for instance as the opening work on tour programmes. The work was to be composed for the specific configuration of the Minnesota Orchestra in such a way that every single member of the orchestra would have something to play in it. I composed *Minea*, which plays for nineteen minutes, in the spring of 2008, and the first performance took place in Minneapolis under Vänskä's baton on 5th November 2009.

Formally, *Minea* is distantly reminiscent of Indian rāgas. At the beginning there is a rather long introduction, as if searching for the form it will take; here the rhythmic element is not yet central. This is followed by a fast section dominated by the four percussionists' rhythmic figures, gradually becoming denser; and the work ends with

a *Prestissimo*, at the fastest possible speed. The form of the work is thus like a single intensification, finally reaching the utmost velocity.

Minea is influenced not only by Indian music but also by other Oriental musical cultures. The opening idea, in which a note is gradually transformed into a sighing sound, contains echoes of Japanese shakuhachi music; the characteristic sound of this Japanese flute also contains certain noise elements.

The rhythms of the work's faster passages are influenced above all by Arabian music – which frequently features varied repetitions of a single, often very intricate rhythmic device. The percussion section includes the darbuka, a goblet-shaped Arabian hand drum.

Many of the scales used in this work are also Eastern in origin. In a certain sense *Minea* is thus 'world music'. In the piece I have not, however, aimed for any superficial exoticism. The principal objective was to expand and enrich my own sound world – especially in terms of rhythm – with characteristic elements of other classical music cultures, and to learn to view the Western musical tradition from the perspective of other musical traditions as well.

Concerto for Double Bass and Orchestra (2005)

There are two special problems when composing a concerto for the double bass. Firstly, the soloist can easily be drowned by the orchestra. For this reason, the orchestral forces required by my concerto are not especially large and, when the soloist is playing, the orchestral texture is light and simple throughout.

Secondly, the double bass's great size makes it a very challenging instrument. It is necessary to be genuinely familiar with its playing technique in order to be able to write idiomatically for the instrument. Before starting work on the concerto, I borrowed a double bass from Eero Munter – who had commissioned the work and who would give its first performance – so that I could acquire a solid appreciation of its technique and sonority. As work on the piece progressed, my own ability to play the double bass grew to the extent that I myself could try out (at a very slow tempo) most

of what I had written for the instrument.

The piece consists of five movements played without a break, each of which has a very different atmosphere. The intensely songful first movement is followed by a cadenza for the double bass and harp that constitutes the second movement, in which the double bass plays exclusively *pizzicato*. In the third movement the soloist switches from the double bass's normal register to its rich world of harmonics, ultimately using harmonics to climb beyond the end of the fingerboard, right up to the highest possible notes that the instrument can reach. In contrast there follows a calm, profound passage in the double bass's lowest register.

The fourth movement is the work's second cadenza, in which two percussionists also participate. As a contrast to the double bass, the percussion instruments are predominantly very high-pitched. In this movement I have tried to attain an ethereal atmosphere, in which the listener's experience of the passage of time ceases completely.

The finale, which begins peacefully, contains some of the most virtuosic double bass writing in the entire work. The ending is intangible; the finale fades away with tapping and knocking on the top and the sides of the double bass; the wind instruments voicelessly play sighing gestures and we hear the whirring of the bullroarer.

I composed my Double Bass Concerto in the late spring of 2005, and it was premièred by Eero Munter, solo bass of the Lahti Symphony Orchestra, in Lahti on 6th December of that year.

Symphony No. 15 (2009–10)

My Fifteenth Symphony has four movements; the first two are played without a break, as also are the last two.

The first movement, *Nebbia*, begins with 'foggy' music – dense string sonorities – which are joined by the tinkling of numerous metallic, high-pitched percussion instruments and by the icy bright jingling of the celesta. Later the fog lifts, with rapid figures from the woodwind. These are subsequently joined by a rhythmically in-

cisive, powerful motif from the brass and strings. The major oboe solo at the end of the movement leads without a break into the second movement, *Musica bizzarra*.

In *Musica bizzarra* a short introduction is transformed into a whimsical dance in 5/8-time. Here the second and third trumpets change instruments, playing the flugel-horn instead. The rhythm played by the four percussionists (bongos, congas, darbuka and djembe) becomes very important; its patterns gradually gather pace, giving the music a hypnotic attraction. This movement, which at times rises to a frenzied intensity, calms down at the end with solos for the cor anglais and heckelphone.

The third movement, *Interludio*, is slow, quiet, and delicate in mood. The celesta, glockenspiel, bell tree, crotales and marimba give the movement its fundamental bright-sounding sonority. In the *Interludio* we hear reminiscences from both the first and the second movements, too, and twice the peaceful music is interrupted by wild, fast figures from the strings.

Like the second movement, the finale – *Musica strana*, which follows without a break – is a dance, this time proceeding mostly in 9/8-time. In this dance, too, the four percussionists have a decisively important role in the development of the music's dynamics. One of the percussion instruments used here is the riqq, an Arabian tambourine. In the middle part of the movement the character of the music changes, becoming more boisterous and carnivalesque. The finale ends with an extremely fast and virtuosic stretta; the symphony culminates in a jubilant, wild passage for the entire orchestra.

The rhythmic element is thus central to my Fifteenth Symphony; among my symphonies this work could be regarded as 'the apotheosis of the dance'. I started to compose the work in September 2009, finishing it in February 2010. The piece is a joint commission from the BBC Philharmonic and Lahti Symphony Orchestra, and the first performance took place in Manchester on 26th March 2011, conducted by Juanjo Mena.

© **Kalevi Aho 2013**

Eero Munter studied the double bass at the Sibelius Academy in Helsinki under Olli Kosonen. He gained his diploma in 1986 and gave his début concert the following year. He subsequently undertook further studies, for example under Franco Petracchi in Italy and Michael Leiter in Canada. Eero Munter has performed as a soloist and in recital not only in Finland but also internationally, for instance in Germany and England, and has appeared as a chamber musician in many countries. He has been principal double bass of the Lahti Symphony Orchestra since 1982.

Osmo Vänskä is music director of the Minnesota Orchestra and conductor laureate of the Lahti Symphony Orchestra in Finland. He began his musical career as a clarinetist; after studying conducting at the Sibelius Academy in Helsinki, he won first prize in the 1982 Besançon International Young Conductor's Competition. As principal conductor of the Lahti Symphony Orchestra (1988–2008) he raised the orchestra's international profile, while his recordings for BIS Records with the Minnesota Orchestra have broadcast the exceptional dynamism of his current musical partnership to audiences worldwide. In great demand internationally as a guest conductor, Vänskä has received distinctions such as the Pro Finlandia medal, a Royal Philharmonic Society Award and *Musical America's* Conductor of the Year Award.

One of Finland's most versatile musicians, **Jaakko Kuusisto** has performed as a violin soloist and guest conductor with numerous orchestras including the Minnesota Orchestra, the Sydney, São Paulo and BBC Symphony Orchestras and Helsinki Philharmonic Orchestra. He was also principal guest conductor of the Oulu Symphony Orchestra (2005–09) and enjoys a special relationship with the Lahti Symphony Orchestra, of which he was leader from 1998 to 2012. The core of his work as a composer consists of chamber music for strings and piano. In addition he has written four operas, including the family opera *The Canine Kalevala*. With effect from 2013, Kuusisto is artistic director of the Oulu Music Festival.

For further information please visit www.jaakkokuusisto.fi

Moscow-born **Dima Slobodeniouk** has made Finland his home for over two decades. Currently music director of the Orquesta Sinfónica de Galicia, he is a regular guest conductor of the Helsinki Philharmonic and Finnish Radio Symphony Orchestras as well as London's Philharmonia Orchestra, the Orchestre de Paris and the Netherlands, RAI Turin and Stuttgart Radio Philharmonic Orchestras. Slobodeniouk demonstrates his broad repertoire skill collaborating with today's composers, among them Kalevi Aho, Sebastian Fagerlund, Jörg Widmann and Lotta Wennäkoski. For BIS he has previously recorded a disc of orchestral works by Sebastian Fagerlund [BIS-1707], released in 2011 to international acclaim. A former student at Helsinki's prestigious Sibelius Academy, he began his conducting studies in 1994 under the tutelage of Leif Segerstam and Jorma Panula.

For further information please visit www.dimaslobodeniouk.com

The **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) has, under the direction of Osmo Vänskä (principal conductor 1988–2008), developed into one of the most notable in Europe. In 2011 Okko Kamu took up the post of principal conductor. Since 2000 the orchestra has been based at the wooden Sibelius Hall. Its many outstanding recording projects for BIS have earned it a number of prestigious awards including two *Gramophone* Awards and a Diapason d'or de l'année. Besides appearing at numerous festivals, including the BBC Proms in London, the Lahti Symphony Orchestra has also performed in Amsterdam, at the Musikverein in Vienna and at the Philharmonie in Berlin, and has toured in Spain, Japan, Germany, the USA and China. Each September the Lahti Symphony Orchestra organizes an international Sibelius Festival at the Sibelius Hall.

For further information please visit www.sinfonia-lahti.fi

EERO MUNTER

Kalevi Aho

Kalevi Aho (s. 1949) alkoi opiskella viulunsoittoa kymmenvuotiaana, ja samaan aikaan syntyivät jo hänen ensimmäiset sävellyksensä. Aho ryhtyi opiskelemaan viulunsoittoa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa. Hänen sävellyksenopettajansa oli Eino-juhani Rautavaara. Hän jatkoi opintojaan Berliinissä Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst). Vuosina 1974–88 hän oli Helsingin yliopiston musiikkitieteen lehtorina ja 1988–93 hän toimi Sibelius-Akatemian vs. sävellyksen professorina. Vuosina 1992–2011 Aho on toimi Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä, jonka jälkeen hänet nimitettiin orkesterin kunniasäveltäjäksi. Syksystä 1993 Aho on toiminut vapaana säveltäjänä.

Hänen tuotantoonsa kuuluu viisi oopperaa, 15 sinfoniaa, 20 konserttoa, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia sekä runsaasti kamari- ja soolosoitinmusiikkia. Hän on tehnyt myös lukuisia sovituksia ja orkestrointeja muiden säveltäjien teoksista, ja on tullut tunnetuksi myös ahkerana musiikkikirjoittajana ja kolumnistina. Kalevi Aho on toiminut monissa suomalaisen kulttuurielämän tärkeissä tehtävissä.

Minea (2008)

Idea *Minea*-teoksestani syntyi Minneapolisissa tammikuussa 2005. Tuolloin Osmo Vänskä ehdotti, että orkesteri voisi tilata minulta 15–20 minuuttia pitkän virtuoosi-teoksen, jota voisi käyttää esimerkiksi kiertueiden avausnumerona, ja joka olisi sävelletty Minnesotan orkesterin kokoonpanolle niin, että joka ikisellä orkesteriin kiinnitetyllä soittajalla olisi siinä soittamista. Sävelsin 19 minuuttia kestävän *Minean* keväällä 2008, ja kantaesitys tapahtui Vänskän johdolla Minneapolisissa 5.11.2009.

Minean muoto muistuttaa etäisesti intialaisia raagoja. Alussa on pitkäkkö, ikään kuin hahmoaan etsivä johdanto, jossa rytminen elementti ei ole vielä keskeinen. Sitten seuraa nopea jakso, jota *Mineassa* vallitsevat neljän lyömäsoittajan vähitellen tihtyivät rytmikuviot, ja teos päättyy maksimaalisen nopeaan prestissimoon. Teos muodostaa ikään kuin yhden ainoan, lopulta äärimmilleen nopeutuvan nousun.

Intialaisen musiikin lisäksi *Mineassa* on vaikutteita myös muista itämaisista musiikkikulttuureista. Aloitussaihelmassa, jossa sävel muuttuu vähitellen suhinaksi, voi kuulla kaikuja japanilaisesta shakuhachi-musiikista – tälle japanilaiselle huilusoittimelle on ominaista, että soinnissa on mukana myös hälyelementtejä.

Teoksen nopeiden jaksojen rytmiikkaan on vaikuttanut taas ennen kaikkea arabialainen musiikki – sille on tunnusomaista, että kappaleissa toistetaan muunnelleen samaa, usein varsin monimutkaista rytmikuvioita. Teoksen lyömäsoittimistoon kuuluu myös arabialainen käsirumpu, darabuka.

Myös sävellyksessä käytetyt sävelasteikot ovat monesti itämaisia. *Minea* on siten tietyllä tavalla ”maailmanmusiikkia”. En ole pyrkinyt teoksessa kuitenkaan mihinkään pinnalliseen eksotismiin. Keskeinen tavoite on ollut laajentaa ja rikastaa omaa sävelmaailmaa – erityisesti rytmiikkaa – muista klassisista musiikkikulttuureista omaksutuin elementein ja oppia katsomaan omaa länsimaista musiikkiperinnettä myös muiden musiikkitraditioiden kautta.

Konsertto kontrabassolle ja orkesterille (2005)

Kontrabassokonserton säveltämisessä on kaksi erityisongelmaa. Ensinnäkin soolobasso voi hyvin helposti peittyä orkesterin alle. Tästä syystä konserttoni orkesterikokoonpano ei ole kovin suuri, ja orkesteritekstuuri on solistisissa kohdissa kauttaaltaan ohut ja yksinkertainen.

Toiseksi basso on suuren kokonsa takia erittäin vaativa soitin. Sen soittotekniikka pitää todella tuntea, jotta instrumentille pystyisi kirjoittamaan idiomaattisesti. Ennen konserton sävellystyön aloittamista pyysinkin teoksen tilaajalta ja kantaesittäjältä Eero Munterilta lainaksi kontrabassoa saadakseni konkreettisen tuntuman sen tekniikkaan ja sointiin. Sävellystyön edetessä bassonsoittotaitoni karttuikin sen verran, että saatoin itse kokeilla hyvin hitaassa tempossa suurimman osan siitä, mitä olin bassolle kirjoittanut.

Teos käsittää viisi yhtäjaksoisesti soitettavaa osaa, joilla kaikilla on hyvin erilainen luonne. Intensiivisesti laulavaa ensimmäistä osaa seuraa toisena osana kontra-

basson ja harpun kadenssi, jossa basso soittaa pelkästään näppäillen (*pizzicato*). Kolmannessa osassa solisti siirtyy basson normaaleista äänistä instrumentin rikkaaseen huiluaäni- eli flageolettimailmaan ja kipuaa flageoletein lopulta otelaudan ulkopuolelle aina tallan juureen asti, instrumentin ylimpään mahdolliseen äänialaan. Vastakohtana tälle seuraa rauhallista, syvää musiikkia basson matalimmassa rekistrissä.

Neljäntenä osana on teoksen toinen kadenssi, jossa on mukana myös kaksi lyömäsoittajaa. Vastakohtaksi bassolle lyöjät soittavat ennen kaikkea hyvin korkeita lyömäsoittimia. Olen pyrkinyt tavoittelemaan osassa aineetonta tunnelmaa, jossa ajan koettu kuluminen kokonaan lakkaisi.

Rauhallisesti alkava finaali sisältää joitakin teoksen virtuoosisimpia kontrabassokulkuja. Loppu on aineeton, finaali häipyy kontrabasson kannen ja laitojen taputteluihin ja koputteluihin sekä puhaltimien ilman ääntä soitettavien huokaus-
eleiden ja suhistuspuun huminaan.

Sävelsin kontrabassokonserttoni loppukevällä 2005, ja Sinfonia Lahden soolobasisti Eero Munter kantaesitti teoksen Lahdessa 6.12.2005.

15. sinfonia (2009–2010)

15. sinfoniassani on neljä osaa, joista kaksi ensimmäistä soitetaan tauotta yhteen, samoin kaksi jälkimmäistä.

Ensimmäinen osa *Nebbia* alkaa ”sumumusiikilla”, jousien paksuilla sointikentillä, joihin yhdistyy monesti metallisten, korkeiden lyömäsoitinten ja celestan jäänkirkas helinä. Sumu hälvenee myöhemmin puupuhaltimien nopeiden kuvioiden myötä. Näihin liittyy jatkossa vaskipuhaltimien ja jousien rytmisesti iskevä, voimakas motiivi. Osan lopun suuri oboesoolo johtaa tauotta toiseen osaan, *Musica bizzarraan*.

Musica bizzarra muodostuu lyhyttä johdantoa seuraavasta, 5/8-tahtilajista etenevässä oikukkaasta tanssista. Siinä 2. ja 3. trumpetti vaihtavat instrumenttinsa flyygeli-
torviksi. Hyvin tärkeäksi muodostuu neljän lyömäsoittajan, bongojen, congien, darabukan ja djemben rytmi, jonka kuviot nopeutuvat asteittain luoden musiikille

hypnoottisen imun. Välillä hurjaan menoon yltynyt osa hiljenee lopussa englannintorven ja hekkelfonin sooloihin.

3. osa, *Interludio* on hidas, hiljainen, tunnelmaltaan hauras. Celesta, kellopeli, bell tree, crotales ja marimba luovat osalle sen kirkkaasti helisevän perussoinnin. Interludiossa kuullaan lisäksi muistumia sekä ensimmäisestä että toisesta osasta, ja kahteen kertaan osan rauhallinen musiikki keskeytyy jousien villeihin, nopeisiin kuvioihin.

Tautota seuraava finaali, *Musica strana*, on toisen osan tavoin tanssi. Se etenee suurimmalta osaltaan 9/8-tahtilajissa. Myös tässä tanssissa neljällä lyömäsoittajalla on ratkaisevan tärkeä rooli musiikin dynamiikan kasvattajana. Yhtenä lyömäsoittimenä on mukana myös arabialainen tamburiini riqq. Osan keskivaiheilla musiikin luonne muuttuu riehakkaaksi ja karnevaalimaiseksi. Finaali päättyy erittäin nopeaan ja virtuoosiseen strettoon, ja teos huipentuu täyden orkesterin riemukkaaseen, kesyttömään musiikkiin.

Rytminen elementti on siten 15. sinfoniassa erittäin keskeinen; tätä sinfoniaa voi hyvin pitää sinfoniasarjani ”tanssin apoteosina”. Aloitin sinfonian säveltämisen syyskuussa 2009, ja se valmistui helmikuussa 2010. Teos on BBC Philharmonicin ja Sinfonia Lahden yhteinen tilaus, ja kantaesitys tapahtui Manchesterissa 26.3.2011 Juanjo Menan johdolla.

© *Kalevi Aho 2013*

Eero Munter on opiskellut kontrabassonsoittoa Sibelius-Akatemiassa Olli Kososen johdolla. Munter suoritti diplomitutkintonsa vuonna 1986 ja piti ensikonserttinsa seuraavana vuonna. Hän on täydentänyt opintojaan myös mm. Franco Petracchin johdolla Italiassa ja Michael Leiterin johdolla Kanadassa. Munter on esiintynyt solistina ja resitaalein kotimaan lisäksi mm. Saksassa ja Englannissa sekä kamarimuusikkona useissa maissa. Sinfonia Lahden kontrabassoryhmän äänenjohtajana Munter on toiminut vuodesta 1982 lähtien, ja hän kokee tämänhetkisen työnsä olevan ”elämän-tehtävänsä”.

Osmo Vänskä on Minnesotan orkesterin taiteellinen johtaja ja Sinfonia Lahden kunniakapellimestari. Hän aloitti uransa muusikkona klarinetistina; opiskeltuaan orkesterinjohtoa Sibelius-Akatemiassa Helsingissä hän voitti vuonna 1982 Be-sançonin kansainvälisen nuorten kapellimestareiden kilpailun. Toimiessaan Sinfonia Lahden ylikapellimestarina (1988–2008) hän nosti orkesterin kansainvälistä profiilia, kun taas hänen levytyksensä Minnesotan orkesterin kanssa BIS-levymerkille ovat levittäneet tietoa hänen tämänhetkisen musiikillisen kumppanuutensa poikkeuksellisesta dynaamisuudesta maailmanlaajuiselle yleisölle. Vänskä on hyvin kysytty vierailukapellimestari, ja hän on saanut työstään monia tunnustuksia, mm. Pro Finlandia -mitalin, Royal Philharmonic Society Awardin ja *Musical American* myöntämän Vuoden kapellimestari -palkinnon.

Yksi Suomen laaja-alaisimmista muusikoista, **Jaakko Kuusisto** on esiintynyt viulusolistina ja vierailevana kapellimestarina monien orkesterien, mm. Minnesotan orkesterin, Sydneyn, São Paulon sinfoniaorkestereiden, BBC:n sinfoniaorkesterin ja Helsingin kaupunginorkesterin kanssa. Hän oli myös Oulu Sinfonian päävierailija (2005–09), ja hänellä on erityiden suhde Sinfonia Lahteen, jonka konserttimestarina hän toimi vuosina 1998–2012. Kuusiston sävellystyön ytimen muodostaa kamari-musiikki jousille ja pianolle. Lisäksi hän on säveltänyt neljä oopperaa, mm. koko perheen oopperan *Koirien Kalevala*. Vuodesta 2013 lähtien hän on toiminut Oulun Musiikkijuhlien taiteellisena johtajana.

Lisätietoja: www.jaakkokuusisto.fi

Moskovalaissyntyinen **Dima Slobodeniouk** on asunut Suomessa jo yli kaksi vuosikymmentä. Hän toimii tällä hetkellä Galician sinfoniaorkesterin taiteellisena johtajana ja vierailee säännöllisesti johtamassa mm. Helsingin kaupunginorkesteria, Radion sinfoniaorkesteria sekä Lontoon Philharmonia-orkesteria, Pariisin orkesteria sekä Hollannin, RAI Torinon ja Stuttgartin radioiden filharmonikkoja. Slobodenioukin laaja ohjelmisto-osaaminen tulee esiin hänen yhteistyössään aikamme säveltäjien,

mm. Kalevi Ahon, Sebastian Fagerlundin, Jörg Widmannin ja Lotta Wennäkosken kanssa. BIS-levymerkille hän on levyttänyt aiemmin Sebastian Fagerlundin orkesteriteoksia sisältävän äänitteen [BIS-1707], joka julkaistiin vuonna 2011 saaden paljon kansainvälistä huomiota. Slobodeniouk aloitti kapellimestariopintonsa Sibelius-Akatemiassa vuonna 1994 opettajinaan Leif Segerstam ja Jorma Panula.

Lisätietoja: www.dimaslobodeniouk.com

Sinfonia Lahti kehittyi yhdessä Osmo Vänskän (ylikapellimestari 1988–2008) kanssa yhdeksi Euroopan merkittävistä orkestereista. Vuodesta 2000 lähtien orkesterin koti on ollut puinen Sibeliustalo. Orkesterin monet menestyksekkäät levytysprojektit BIS-levymerkille ovat tuoneet monia merkittäviä kansainvälisiä palkintoja, mm. kaksi *Gramophone* Awardia ja Diapason d’Or de l’Année -palkinnon. Lukuisien festivaalien, mm. Lontoon BBC Proms, lisäksi Sinfonia Lahti on esiintynyt mm. Amsterdamin Concertgebouwssa, Wienin Musikvereinissa ja Berliinin Filharmoniaassa, ja se on myös tehnyt konserttivierailuja mm. Espanjaan, Japaniin, Saksaan, Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Orkesteri järjestää Sibeliustalossa joka vuosi syyskuussa kansainvälisen Sibelius-festivaalin.

Lisätietoja: www.sinfonia-lahti.fi

Kalevi Aho

Kalevi Aho wurde 1949 geboren. Im Alter von zehn Jahren erhielt er seinen ersten Violinunterricht; in dieser Zeit entstanden seine ersten Kompositionen. Aho studierte Violine und Komposition (bei Einojuhani Rautavaara) an der Sibelius-Akademie in Helsinki und setzte seine Studien bei Boris Blacher an der Staatlichen Hochschule für Musik und Darstellende Kunst fort. Von 1974 bis 1988 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Universität Helsinki; in den Jahren 1988 bis 1993 Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Vom Lahti Symphony Orchestra 1992 zum Composer-in-Residence und 2011 zum Ehrenkomponist ernannt, ist Aho seit 1993 als freischaffender Komponist tätig.

Zu Ahos umfangreichem Schaffen zählen (Stand 2013) 5 Opern, 15 Symphonien, 20 Konzerte, weitere Orchester- und Vokalwerke sowie Kammermusik; außerdem hat er Werke anderer Komponisten arrangiert und orchestriert. Er hat zahlreiche Texte zur Musik vorgelegt und bekleidet eine Reihe wichtiger Ämter im kulturellen Leben Finnlands.

Minea (2008)

Die Idee zu *Minea* entstand im Januar 2005 in Minnesota, als Osmo Vänskä dem Minnesota Orchestra vorschlug, bei mir ein virtuoseres Stück von 15 bis 20 Minuten Dauer in Auftrag zu geben, das beispielsweise als Eröffnungsstück auf Konzertreisen zum Einsatz kommen könnte. Die Komposition sollte auf das Minnesota Orchestra maßgeschneidert sein, so dass jedes einzelne Mitglied des Orchesters beteiligt wäre. Ich komponierte *Minea* im Frühjahr 2008; die Uraufführung des 19-minütigen Werks fand am 5. November 2009 in Minneapolis unter Vänskäs Leitung statt.

Formal erinnert *Minea* entfernt an indische Ragas. Es beginnt mit einer recht langen Einleitung, gleichsam auf der Suche nach seiner Gestalt; das rhythmische Element steht hier noch nicht im Vordergrund. Es folgt ein rascher Teil, der von zusehends dichterem rhythmischen Figuren der vier Schlagzeuger dominiert wird; das

Werk endet in schnellstmöglichem Tempo im Prestissimo. In formaler Hinsicht handelt es sich also um einen Prozess zunehmender Steigerung, der schließlich Höchstgeschwindigkeit erreicht.

Minea ist nicht nur von indischer Musik, sondern auch von anderen orientalischen Musikkulturen beeinflusst. Der Eingangsgedanke, in dem ein Ton allmählich in einen Seufzerklang übergeht, weist Anklänge an japanische Shakuhachi-Musik auf; der charakteristische Klang dieser japanischen Flöte hat auch geräuschhafte Anteile.

Die Rhythmik der schnelleren Passagen des Werks ist vor allem von der arabischen Musik beeinflusst, die häufig ein einzelnes, oft sehr kompliziertes rhythmische Motiv variierend wiederholt. Zu den verwendeten Schlaginstrumenten gehört hier u.a. die Darbuka, eine becherförmige arabische Handtrommel.

Darüber hinaus sind viele der in diesem Werk verwendeten Skalen ebenfalls östlicher Herkunft. In einem gewissen Sinne ist *Minea* mithin „Weltmusik“. Doch mir ging es dabei nicht um oberflächliche Exotik, sondern vor allem darum, meine eigene Klangwelt insbesondere in rhythmischer Hinsicht um charakteristische Elemente anderer klassischer Musikkulturen zu erweitern und zu bereichern – und zu lernen, die westliche Musiktradition aus der Perspektive anderer musikalischer Traditionen zu sehen.

Konzert für Kontrabass und Orchester (2005)

Es gibt zwei spezielle Probleme, die sich bei der Komposition eines Konzerts für Kontrabass stellen: Erstens kann der Solist leicht vom Orchester übertönt werden; aus diesem Grund ist das Orchester in meinem Konzert nicht besonders groß, und wenn der Solist spielt, ist der Tonsatz des Orchesters durchweg leicht und durchsichtig.

Zweitens ist der Kontrabass schon aufgrund seiner Größe ein sehr anspruchsvolles Instrument. Eine genaue Kenntnis der Spieltechnik ist unerlässlich, um instrumentengerecht schreiben zu können. Bevor ich mit der Komposition begann, ließ ich

mir einen Kontrabass von Eero Munter – dem Auftraggeber und Uraufführungssolisten des Konzerts –, um seine technischen Möglichkeiten und seine Klanglichkeit gründlich erkunden zu können. Im Laufe des Komponierens verbesserte sich meine Spieltechnik so weit, dass ich das meiste von dem, was ich geschrieben hatte, selber ausprobieren konnte (wenngleich in sehr langsamem Tempo).

Das Stück besteht aus fünf Sätzen, die ohne Pause ineinander übergehen und eine je eigene, ganz andere Atmosphäre entwerfen. Auf den höchst kantablen ersten Satz folgt eine Kadenz für Kontrabass und Harfe, die den zweiten Satz bildet, in dem der Kontrabass ausschließlich *pizzicato* spielt. Im dritten Satz wechselt der Solist vom normalen Register des Kontrabasses zu der reichen Welt der Flageolettklänge, um schließlich mittels Flageolets über das Ende des Griffbretts hinauszugelangen, hin zu den höchsten Tönen, die dem Instrument möglich sind. Als Kontrast hierzu folgt eine ruhige, abgründige Passage im tiefsten Register des Kontrabasses.

Der vierte Satz ist die zweite Kadenz des Werks; neben dem Kontrabass sind zwei Schlagzeuger beteiligt. Als Kontrast zu dem Kontrabass sind vorwiegend Schlaginstrumente hohen Registers eingesetzt. In diesem Satz habe ich eine ätherische Atmosphäre angestrebt, in der die Wahrnehmung von Zeit vollständig schwindet.

Das friedlich anhebende Finale enthält einige der virtuosesten Kontrabasspassagen des gesamten Werks. Es endet immateriell, verklingt unter Schlagen und Klopfen auf Oberseite und Seiten des Kontrabasses; die Blasinstrumente spielen tonlos Seufzerfiguren, und man hört das Surren des Schwirrholzes.

Ich habe mein Kontrabasskonzert im späten Frühjahr 2005 komponiert; es wurde von Eero Munter, dem Solo-Kontrabassisten des Lahti Symphony Orchestra, am 6. Dezember desselben Jahres in Lahti uraufgeführt.

Symphonie Nr. 15 (2009–10)

Meine Symphonie Nr. 15 hat vier Sätze; die ersten und die letzten beiden folgen ohne Pause aufeinander.

Der erste Satz, *Nebbia*, beginnt mit der „Nebelmusik“ dichter Streicherklänge, zu der das Klingeln zahlreicher metallischer, hoher Schlaginstrumente und der eisig-helle Klang der Celesta hinzutreten. Später lichtet sich der Nebel unter schnellen Figuren der Holzbläser, denen sich ein rhythmisch prägnantes, kraftvolles Motiv der Blechbläser und Streicher zugesellt. Das große Oboen-Solo am Ende des Satzes leitet ohne Pause in den zweiten Satz, *Musica bizzarra*, über. In *Musica bizzarra* verwandelt sich eine kurze Einleitung in einen wunderlichen Tanz im 5/8-Takt. Der zweite und der dritte Trompeter tauschen ihr Instrument hier gegen das Flügelhorn aus. Der Rhythmus der vier Schlagzeuger (Bongos, Congas, Darbuka und Djembe) gewinnt an Bedeutung; seine Muster nehmen zusehends Fahrt auf, was der Musik hypnotische Sogwirkung verleiht. Der Satz, der sich bisweilen zu rasender Intensität steigert, beruhigt sich am Ende, wenn Soli für Englischhorn und Heckelphon erklingen.

Der dritte Satz, *Interludio*, ist langsam, leise und von zarter Stimmung. Celesta, Glockenspiel, Schellenbaum, Crotales und Marimba geben dem Satz einen durchweg hellen Grundklang. In diesem Interludio hallen ebenfalls Reminiszenzen an die ersten beiden Sätze, und zweimal wird die friedliche Musik von wilden, schnellen Streicherfiguren unterbrochen.

Wie der zweite Satz, ist auch das Finale – die ohne Pause folgende *Musica strana* – ein Tanz, diesmal zumeist im 9/8-Takt. Wiederum spielen die vier Schlagzeuger eine entscheidende Rolle bei der Entfaltung der musikalischen Dynamik. Eines der hier verwendeten Schlaginstrumente ist das Riq, ein arabisches Tamburin. Im Mittelteil des Satzes ändert sich der Charakter der Musik, sie wird ausgelassener und karnevalesker. Das Finale endet mit einer extrem schnellen und virtuosen Stretta; im wilden Jubel einer Tutti-Passage gipfelt die Symphonie.

Das rhythmische Element ist in meiner 15. Symphonie mithin von zentraler Bedeutung; unter meinen Symphonien ist dieses Werk gewissermaßen die „Apotheose des Tanzes“. Ich begann im September 2009 mit der Arbeit an dem Werk und schloss es im Februar 2010 ab. Das Stück ist ein gemeinsames Auftragswerk des BBC Philharmonic Orchestra und des Lahti Symphony Orchestra; seine Uraufführung fand am 26. März 2011 unter der Leitung von Juanjo Mena in Manchester statt.

© *Kalevi Aho* 2013

Eero Munter studierte Kontrabass an der Sibelius-Akademie in Helsinki bei Olli Kosonen. 1986 erhielt er sein Diplom; im Jahr darauf gab er sein Debüt-Konzert. Weitere Studien führten ihn u.a. zu Franco Petracchi nach Italien und Michael Leiter nach Kanada. Eero Munter ist als Konzertsolist und mit Recitals in Finnland und im Ausland aufgetreten, u.a. in Deutschland und England; darüber hinaus hat er in vielen Ländern als Kammermusiker konzertiert. Eero Munter ist seit 1982 Solo-Kontrabassist des Lahti Symphony Orchestra.

Osmo Vänskä ist Musikalischer Leiter des Minnesota Orchestra und Ehrendirigent des Lahti Symphony Orchestra. Er begann seine musikalische Laufbahn als Klarinetist; nachdem er an der Sibelius-Akademie in Helsinki Dirigieren studiert hatte, gewann er 1982 den Ersten Preis bei der Besançon International Young Conductor's Competition. Als Chefdirigent des Lahti Symphony Orchestra (1988–2008) profilierte er das Orchester auf internationaler Ebene, während seine Aufnahmen mit dem Minnesota Orchestra für BIS die außergewöhnliche Dynamik seiner aktuellen musikalischen Partnerschaft Hörern in der ganzen Welt vermittelt haben. Vänskä ist ein international vielgefragter Gastdirigent; er hat Auszeichnungen wie die Pro Finlandia-Medaille, einen Royal Philharmonic Society Award und einen *Musical America's* Conductor of the Year Award erhalten.

Jaakko Kuusisto, einer der vielseitigsten Musiker Finnlands, ist als Violinsolist und Gastdirigent mit zahlreichen Orchestern wie dem Minnesota Orchestra, dem Sydney Symphony Orchestra, dem São Paulo Symphony Orchestra, dem BBC Symphony Orchestra und dem Philharmonischen Orchester Helsinki aufgetreten. Außerdem war er Erster Gastdirigent des Oulu Symphony Orchestra (2005–09) und pflegt eine besondere Beziehung zum Lahti Symphony Orchestra, dessen Konzertmeister er von 1998 bis 2012 war. Im Zentrum seines kompositorischen Schaffens steht die Kammermusik für Streicher und Klavier, darüber hinaus hat er vier Opern (u.a. die Familienoper *Koirien Kalevala* [*Das Kalevala der Hunde*]) geschrieben. Seit 2013 ist Kuusisto Künstlerischer Leiter des Oulu Music Festival.

Weitere Informationen finden Sie auf www.jaakkokuusisto.fi

In Moskau geboren, hat **Dima Slobodeniouk** vor mehr als zwei Jahrzehnten Finnland zu seiner Heimat gemacht. Er ist Musikalischer Leiter des Orquesta Sinfónica de Galicia und regelmäßiger Gastdirigent des Philharmonischen Orchesters Helsinki, des Finnischen Radio-Symphonieorchesters, des London Philharmonia Orchestra, des Orchestre de Paris, des Philharmonischen Orchesters der Niederlande, des Nationalen Symphonieorchesters der RAI/Turin und des Radio-Sinfonieorchesters Stuttgart. Slobodeniouks Zusammenarbeit mit zeitgenössischen Komponisten wie Kalevi Aho, Sebastian Fagerlund, Jörg Widmann und Lotta Wennäkoski belegt sein vielseitiges Repertoire. Für BIS hat er 2011 eine international beachtete SACD mit Orchesterwerken von Sebastian Fagerlund [BIS-1707] aufgenommen. Der Absolvent der renommierten Sibelius-Akademie in Helsinki begann sein Dirigierstudium 1994 bei Leif Segerstam und Jorma Panula.

Weitere Informationen finden Sie auf www.dimaslobodeniouk.com

Das **Lahti Symphony Orchestra** (Symphonia Lahti) hat sich unter der Leitung von Osmo Vänskä (Chefdirigent von 1988 bis 2008) zu einem der bemerkenswertesten Orchester in Europa entwickelt. 2011 übernahm Okko Kamu den Posten des Chef-

dirigenten. Seit 2000 residiert das Orchester in der aus Holz erbauten Sibelius-Halle. Seine zahlreichen herausragenden Aufnahmeprojekte bei BIS wurden mit einer Reihe renommierter Auszeichnungen bedacht, darunter zwei *Gramophone* Awards und ein Diapason d'or de l'année. Das Lahti Symphony Orchestra war bei zahlreichen Festivals zu Gast – u.a. bei den BBC Proms in London –, ist in Amsterdam, im Wiener Musikverein und in der Berliner Philharmonie aufgetreten und hat Konzertreisen durch Spanien, Japan, Deutschland, die USA und China unternommen. Alljährlich im September veranstaltet das Lahti Symphony Orchestra ein internationales Sibelius Festival in der Sibelius-Halle.

Weitere Informationen finden Sie auf www.sinfonialahti.fi

Kalevi Aho

Kalevi Aho est né en 1949. Il a commencé à étudier le violon à l'âge de dix ans et ses premières compositions remontent également à la même époque. Aho a étudié le violon et la composition (avec Einojuhani Rautavaara) à l'Académie Sibelius à Helsinki et a poursuivi ses études à la Staatliche Hochschule für Musik und Darstellende Kunst de Berlin avec Boris Blacher. Il a été professeur invité de musicologie à l'Université d'Helsinki de 1974 à 1988 et, de 1988 à 1993, professeur de composition à l'Académie Sibelius. Il fut nommé compositeur-en-résidence à l'Orchestre symphonique de Lahti en 1992 et compositeur honoraire de l'orchestre en 2011. Aho est un compositeur indépendant depuis 1993.

L'œuvre importante d'Aho comprenait en 2013 cinq opéras, quinze symphonies, vingt concertos, d'autres œuvres pour orchestre et pour voix ainsi que de la musique de chambre, des arrangements et des orchestrations d'œuvres d'autres compositeurs. Il a écrit de nombreux textes consacrés à la musique et occupé maints postes importants au sein de la vie culturelle finlandaise.

Minea (2008)

L'idée qui allait mener à *Minea* me vint en janvier 2005, au Minnesota, alors qu'Osmo Vänskä proposa que le Minnesota Orchestra me passe une commande pour une pièce virtuose d'une durée de quinze à vingt minutes qui pourrait être utilisée entre autres en tant que première pièce au programme lors de tournées de concerts. L'œuvre devait être composée pour une configuration particulière de l'orchestre de telle manière que chaque membre allait avoir quelque chose à jouer. J'ai composé *Minea* (qui dure dix-neuf minutes) au printemps 2008 et la création eut lieu à Minneapolis sous la direction de Vänskä le 5 novembre 2009.

Au point de vue formel, *Minea* rappelle de loin les râgas indiens. Au commencement, on entend une introduction assez longue, comme si l'on était à la recherche de la forme qu'allait prendre la pièce. L'élément rythmique n'y est pas encore central.

Cette section est suivie d'une autre, rapide, dominée par les motifs rythmiques des quatre percussionnistes qui devient progressivement de plus en plus dense et l'œuvre se termine dans un *prestissimo*, au tempo le plus rapide possible. La forme de l'œuvre est donc comme une intensification simple qui atteint finalement une vélocité extrême.

Minea est influencé non seulement par la musique indienne mais également par d'autres cultures musicales orientales. L'idée de l'ouverture dans laquelle une note est progressivement transformée en une sonorité soupirante contient des échos de la musique japonaise pour shakuhachi, un type de flûte dont la sonorité caractéristique fait également entendre un aspect « bruitiste ».

Les rythmes des passages plus rapides de l'œuvre sont influencés avant tout par la musique arabe, qui présente souvent des répétitions variées d'un mécanisme rythmique unique mais souvent très complexe. La section de percussions inclut la darbouka, un tambour arabe en forme de gobelet.

La plupart des gammes utilisées dans cette œuvre ont une origine orientale. D'une certaine manière, *Minea* est ainsi une « musique du monde ». Je n'avais cependant pas l'intention d'y exposer un exotisme de bazar. L'objectif principal était d'étendre et d'enrichir mon propre monde sonore, en particulier en ce qui concerne le rythme, avec des éléments caractéristiques des autres cultures musicales classiques et d'apprendre à considérer la tradition musicale occidentale à partir des autres traditions musicales.

Concerto pour contrebasse et orchestre (2005)

Deux problèmes particuliers se présentent lorsque l'on compose un concerto pour contrebasse. D'abord, le soliste peut facilement être noyé par l'orchestre. Pour cette raison, l'effectif instrumental requis par mon concerto n'est pas particulièrement important et, lorsque le soliste joue, la texture orchestrale est légère et simple.

Deuxièmement, la taille imposante de la contrebasse en fait un instrument qui pose de grands défis. Il est nécessaire d'être véritablement familier avec sa technique

de jeu afin d'écrire de manière idiomatique pour l'instrument. Avant de commencer mon travail sur le concerto, j'ai emprunté une contrebasse d'Eero Munter – qui avait commandé l'œuvre et allait en donner la création – afin d'acquérir une connaissance solide de la technique et de la sonorité de l'instrument. Alors que mon travail sur l'œuvre progressait, ma propre habilité à jouer de la contrebasse s'accrut au point que je pouvais moi-même tester (à un tempo très lent) presque tout ce que j'avais écrit pour l'instrument.

L'œuvre se compose de cinq mouvements joués sans interruption, chacun ayant une atmosphère fort différente l'un de l'autre. Le premier mouvement, intensément chantant, est suivi d'une cadence pour la contrebasse et la harpe qui constitue le second mouvement dans lequel la contrebasse joue uniquement en *pizzicato*. Dans le troisième mouvement, le soliste passe du registre normal de la contrebasse à l'univers riche des harmoniques pour finalement utiliser les harmoniques afin d'aller au-delà de la touche, là où les notes les plus aiguës possible de l'instrument peuvent être produites. Un contraste suit avec un passage calme et profond dans le registre le plus grave de la contrebasse.

Le quatrième mouvement de l'œuvre est sa seconde cadence dans laquelle deux percussionnistes se joignent à la contrebasse. Établissant un contraste avec la contrebasse, les percussions sont très aiguës. J'ai essayé dans ce mouvement de parvenir à une atmosphère éthérée dans laquelle l'expérience du passage du temps cesse complètement dans l'esprit de l'auditeur.

Le finale, qui commence paisiblement, contient quelques-uns des passages les plus virtuoses pour la contrebasse de toute l'œuvre. La fin est immatérielle. Le finale s'éteint au loin avec des frappements sur le dessus et sur les côtés de la contrebasse alors que les vents, sans voix, émettent des motifs soupirants et que l'on entend le sifflement du *suhistuspuu*, une sorte de rhombe.

J'ai composé mon Concerto pour contrebasse à la fin du printemps 2005 et il a été créé par Eero Munter, contrebassiste solo de l'Orchestre symphonique de Lahti le 6 décembre, la même année, à Lahti.

Symphonie n° 15 (2009–10)

Ma quinzième Symphonie contient quatre mouvements : les deux premiers sont joués sans interruption ainsi que les deux derniers.

Le premier mouvement, *Nebbia*, commence par une musique « embrumée » – des sonorités denses aux cordes – auxquelles se joignent les cliquetis de nombreux instruments de percussion métalliques et aigus et par le tintement lumineux et froid du célesta. Le brouillard se dissipe par la suite avec des motifs rapides aux bois. Ils sont joints par la suite par des motifs puissants des cuivres et des cordes. Le solo important de hautbois à la fin mène, sans interruption, au second mouvement, *Musica bizzara*.

Dans *Musica bizzara*, une courte introduction est transformée en une danse spirituelle à 5/8. Les seconde et troisième trompettes changent ici d'instruments et jouent plutôt du flugelhorn. Le rythme joué par les quatre percussionnistes (bongos, congos, darbouka et djembé) devient très important. Ses motifs s'accroissent et confèrent ainsi à la musique une sorte de séduction hypnotique. Ce mouvement, qui parvient à une intensité agitée par endroit, se calme vers la fin avec des solos du cor anglais et de l'heckelphone.

Le troisième mouvement, *Interludio*, est lent, calme et baigne dans une atmosphère délicate. Le célesta, le glockenspiel, le « bell tree » (cloches de laiton), les crotales et le marimba procurent au mouvement la brillance de sa sonorité. Ce mouvement fait également entendre des réminiscences des premier et second mouvements et la musique calme est interrompue à deux reprises par des motifs rapides et sauvages des cordes.

Comme le second mouvement, le finale – *Musica strana* qui suit sans interruption – est une danse qui, cette fois-ci repose sur un rythme de 9/8. Dans cette danse, les quatre percussionnistes ont également un rôle de premier plan dans le développement de la dynamique de la musique. Dans la partie centrale du mouvement, le caractère de la musique change et elle devient plus bruyante et carnavalesque. Le finale se termine avec une strette extrêmement rapide et virtuose. La symphonie culmine dans un passage jubilatoire et sauvage de tout l'orchestre.

La composante rythmique est au cœur de ma quinzième Symphonie. L'œuvre pourrait être considérée comme « l'apothéose de la danse » parmi mes symphonies. J'ai commencé à composer cette œuvre en septembre 2009 et l'ai terminée en février 2010. La pièce est une commande commune du BBC Philharmonic et de l'Orchestre symphonique de Lahti et la création eut lieu à Manchester le 26 mars 2011 sous la direction de Juanjo Mena.

© *Kalevi Aho* 2013

Eero Munter a étudié la contrebasse à l'Académie Sibelius à Helsinki avec Olli Kosonen. Il a obtenu son diplôme en 1986 et a donné son premier concert l'année suivante. Il entreprit par la suite d'autres études, notamment avec Franco Petracchi en Italie et Michael Leiter au Canada. Eero Munter s'est produit en tant que soliste et en récital non seulement en Finlande mais également à travers le monde, notamment en Allemagne et en Angleterre ainsi que comme chambristes dans de nombreux pays. Il est le premier contrebassiste de l'Orchestre symphonique de Lahti depuis 1982.

Osmo Vänskä était en 2013 directeur musical du Minnesota Orchestra et chef lauréat de l'Orchestre symphonique de Lahti en Finlande. Il a commencé sa carrière de musicien en tant que clarinettiste. Après avoir étudié la direction à l'Académie Sibelius à Helsinki, il a remporté le premier prix du Concours international des jeunes chefs d'orchestre de Besançon en 1982. Il a relevé le profil international de l'Orchestre symphonique de Lahti où il a été chef principal de 1988 à 2008 alors que ses enregistrements chez BIS avec le Minnesota Orchestra ont transmis le dynamisme exceptionnel de son partenariat musical actuel à un public dispersé à travers le monde. Très demandé à travers le monde en tant que chef invité, Vänskä a reçu de nombreux prix dont la médaille Pro Finlandia, un Royal Philharmonic Society Award et le prix de chef de l'année de *Musical America*.

Jaakko Kuusisto est l'un des musiciens les plus polyvalents de Finlande et s'est produit en tant que violoniste soliste et chef invité avec de nombreux orchestres dont le Minnesota Orchestra, les orchestres symphoniques de Sydney, São Paulo et celui de la BBC ainsi que l'Orchestre philharmonique d'Helsinki. Il a également été chef invité principal de l'Orchestre symphonique d'Oulu de 2005 à 2009 et entretient une relation privilégiée avec l'Orchestre symphonique de Lahti dont il a été le premier violon de 1998 à 2012. Le cœur de son travail de compositeur se compose de musique de chambre pour cordes et piano. En 2013, il avait de plus composé quatre opéras incluant l'opéra familial *Koirien Kalevala*. Cette même année, 2013, Kuusisto était nommé directeur du Festival de musique d'Oulu.

Pour plus d'informations, veuillez consulter www.jaakkokuusisto.fi

Né à Moscou, **Dima Slobodeniouk** vit en Finlande depuis plus de vingt ans. En 2013, il était directeur musical de l'Orquesta Sinfónica de Galicia ainsi que chef invité régulier de l'Orchestre philharmonique d'Helsinki et de l'Orchestre symphonique de la radio finlandaise ainsi que du Philharmonia de Londres, de l'Orchestre de Paris et des orchestres philharmoniques de Hollande, de la RAI Turin et de celui de la radio de Stuttgart. Slobodeniouk démontre sa familiarité avec un répertoire étendu ainsi qu'avec les compositeurs contemporains dont Kalevi Aho, Sebastian Fagerlund, Jörg Widmann et Lotta Wennäkoski. Il a réalisé en 2011 chez BIS un enregistrement consacré à des œuvres de Sebastian Fagerlund [BIS-1707] qui a été salué par la critique internationale. Il a fait ses débuts de chef à la prestigieuse Académie Sibelius d'Helsinki en 1994 sous les conseils de Leif Segerstam et de Jorma Panula.

Pour plus d'informations, veuillez consulter www.dimaslobodeniouk.com

Sous la direction d'Osmo Vänskä (chef principal de 1988 à 2008), l'**Orchestre symphonique de Lahti** (Sinfonia Lahti) est devenu l'un des ensembles les plus réputés d'Europe. En 2011, Okko Kamu fut nommé chef principal. L'orchestre a sa résidence depuis 2000 à la Salle Sibelius, toute de bois. Ses nombreux enregistrements chez

BIS lui ont valu des prix prestigieux incluant deux *Gramophone* et un Diapason d'or de l'année. En plus de participer à plusieurs festivals dont les Proms de la BBC à Londres, l'Orchestre symphonique de Lahti s'est également produit à Amsterdam, au Musikverein de Vienne ainsi qu'à la Philharmonie de Berlin et a réalisé des tournées en Espagne, au Japon, en Allemagne, aux États-Unis et en Chine. Chaque année, en septembre, l'Orchestre symphonique de Lahti est l'hôte du Festival international Sibelius à la Salle Sibelius.

Pour plus d'informations, veuillez consulter www.sinfonia-lahti.fi

OTHER SYMPHONIES BY KALEVI AHO ON BIS

Symphony No. 1; Silence; Violin Concerto

MANFRED GRÄSBECK *violin* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-396

Symphony No. 2; Symphony No. 7 'Insect Symphony'

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-936

Symphony No. 3 for violin & orchestra; Songs and Dances of Death (Mussorgsky, orch. Aho)

JAAKKO KUUSISTO *violin* · MATTI SALMINEN *bass* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-1186

Chinese Songs; Symphony No. 4

TIINA VAHEVAARA *soprano* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-1066

Symphony No. 8 for organ & orchestra; Pergamon for orchestra, 4 reciters & organ

HANS-OLA ERICSSON *organ* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-646

Symphony No. 9 for trombone & orchestra; Cello Concerto

CHRISTIAN LINDBERG *trombone* · GARY HOFFMAN *cello* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-706

Rejoicing of the Deep Waters; Symphony No. 10

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-856

Symphonic Dances 'Hommage à Uno Klami'; Symphony No. 11 for six percussionists & orchestra

KROUMATA PERCUSSION ENSEMBLE · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-1336

Symphony No. 12 'Luosto'

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA & CHAMBER ORCHESTRA OF LAPLAND / JOHN STORGÅRDS · BIS-1676 SACD

Piano Concerto No. 2; Symphony No. 13 'Symphonic Characterizations'

ANTTI SIIRALA *piano* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-1316

Kysymysten kirja for mezzo-soprano & chamber orchestra; Viola Concerto; Symphony No. 14 'Rituals'

MONICA GROOP *mezzo-soprano* · ANNA KREETTA GRIBAJCEVIC *viola* · HERMAN RECHBERGER *percussion*

CHAMBER ORCHESTRA OF LAPLAND / JOHN STORGÅRDS · BIS-1686

This recording has been supported by the Finnish Music Foundation (MES)

INSTRUMENTARIUM (EERO MUNTER):

Double Bass: J. B. Guadagnini, Turin 1770. Bow: E. Sartory 1920

The music on this Hybrid SACD can be played back in Stereo (CD and SACD) as well as in 5.0 Surround sound (SACD).

Our surround sound recordings aim to reproduce the natural sound in a concert venue as faithfully as possible, using the newest technology. In order to do so, all five channels are recorded using the full frequency range, with no separate bass channel added: a so-called 5.0 configuration. If your sub-woofer is switched on, however, most systems will also automatically feed the bass signal coming from the other channels into it. In the case of systems with limited bass reproduction, this may be of benefit to your listening experience.

RECORDING DATA

Recording: Sibelius Hall, Lahti, Finland, in February 2011 (*Minea*), May 2010 (Double Bass Concerto); May 2011 (Symphony No. 15)
Producers: Robert Suff (*Minea*); Martin Nagorni (Double Bass Concerto); Marion Schwebel (Symphony No. 15)
Sound engineers: Fabian Frank (*Minea*); Matthias Spitzbarth (Double Bass Concerto, Symphony No. 15)

Equipment: Neumann microphones; RME Micstasy microphone preamplifier and high resolution A/D converter;
MADI optical cabling; Yamaha 02R96 digital mixer; Sequoia Workstation; B&W Nautilus 802 loudspeakers;
STAX headphones

Post-production: Original format: 44.1 kHz / 24-bit
Editing: Elisabeth Kemper (*Minea*); Martin Nagorni (Double Bass Concerto); Marion Schwebel (Symphony No. 15)
Mixing: Matthias Spitzbarth (*Minea*, Symphony No. 15); Martin Nagorni (Double Bass Concerto)

Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Kalevi Aho 2013
Translations: Andrew Barnett (English); Horst A. Scholz (German); Jean-Pascal Vachon (French)
Front cover photo: © Juan Hitters
Back cover photo of Kalevi Aho: © Maarit Kytöharju
Photo of Eero Munter from the recording sessions: © Teemu Kirjonen
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd, Saltdean, Brighton, England

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any external websites whose addresses are published in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40
info@bis.se www.bis.se

BIS-1866 SACD © & © 2013, BIS Records AB, Åkersberga.

Kalevi Aho